

Arkivnr: 2017/3149-5

Saksbehandlar: Else-Marie Brobakke Aarø

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Utval for opplæring og helse		16.01.2018
Utval for miljø og samferdsel		17.01.2018
Utval for kultur, idrett og regional utvikling		23.01.2018
Fylkesutvalet		01.02.2018

Handlingsprogram 2018-2021 til Regional plan for folkehelse 2014-2025

Samandrag

Folkehelselova slår fast at mål og tiltak i folkehelsearbeidet skal bidra til ei samfunnsutvikling som fremjar folkehelsa. I dette ligg innsats for å jamne ut dei sosiale helseskilnadane. Regional plan for folkehelse 2014-2025 med handlingsprogram blei vedteken av Fylkestinget i mars 2014. Planen inneheld langsiktige mål og strategiar for folkehelsearbeidet i fylket. Handlingsprogrammet 2018-2021 er eit andre generasjonsdokument for gjennomføring av mål og strategiar i folkehelseplanen. Å få resultat av mange folkehelseiltak kan ta fleire år. Eit fireåring handlingsprogram opnar for meir langsiktig og strategisk innsats i arbeidet.

Folkehelsearbeidet skal vere kunnskapsbasert. Utvikling av handlingsprogrammet byggjer på styringssignal frå siste regionale planstrategi, stortingsmeldingar og frå Folkehelsa i Hordaland 2015. Etter Fylkesrådmannen sitt syn er det eit godt grep at folkehelseiltak i andre regionale planar blir følgde opp innanfor desse saksområda. Handlingsprogrammet 2018-2021 inneheld for første gong tiltak med resultatmål og/eller effektmål for nokre tiltak. Fleire resultatmål og/eller effektmål vil bli utvikla. Nokre tiltak vert evaluert av eksterne kunnskapsmiljø.

Ansvar for gjennomføring av tiltaka ligg på ulike fagavdelingar i Hordaland fylkeskommune i tett samarbeid med kommunar, statlege aktørar, frivillig sektor, kompetansemiljø og andre. Tiltaka på tema 1 er mest organisatoriske for å støtte kommunane i utvikling av det systematiske, langsiktige og tverrsektorielle folkehelsearbeidet, og gjere innsatsen for utjamning av sosiale helseskilnader meir tydeleg i planlegginga. Tiltaka på tema 2 er både organisatoriske og operative. Under tema 3 er tiltaka knytt til barndom og oppvekst, ungdom og utdanningssystemet og er meir operative. Under tema 4 er tiltaka på organisatorisk nivå og mest retta inn på arbeidet med inkludering og helsefremjande arbeidsplassar i Hordaland fylkeskommune. Temaområde 5 inneheld verkemiddel for folk i alle livsfasar og speilar samarbeid med mange ulike aktørar frivillig sektor.

Medverknad i utvikling av handlingsprogrammet 2018-2021 følgjer retningslinene i plan- og bygningslova. Fylkesrådmannen vurderer at ved utvikling av handlingsprogrammet er føringar gjeve gjennom Regional planstrategi 2016-2020 følgde opp. Det ligg likevel eit stort potensiale for meir målretta innsats og breiare samarbeid for gjennomføring av handlingsprogrammet framover.

Økonomi: I kvart enkelt tiltak er lagt inn vurdering i høve finansiering.

Klima: Fleire tiltak har positive verknader.

Folkehelse: Vekt er lagt på arbeid med å utjamne sosiale helseskilnader i eit langsiktig perspektiv. Handlingsprogrammet er eit handlingsprogram for ulike folkehelseiltak.

Regional planstrategi: Følgd opp føringar i Regional planstrategi 2016-2020 særleg vekt å samhandling knytt til samarbeid om oppfølging av mål og strategiar i Regional plan for folkehelse 2014-2025.

Forslag til innstilling

Fylkesutvalet vedtek Handlingsprogram 2018-2021 til Regionalplan for folkehelse 2014-2025

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 24.11.2017

1. Bakgrunn - Regional plan for folkehelse

Regional plan for folkehelse 2014-2025 med handlingsprogram 2014-2017, blei vedteke av Fylkestinget den 11.03.2014. Planen er ein overordna plan med langsiktige mål og strategiar for folkehelsearbeidet i fylket.

Eit viktig grep i folkehelsepolitikken dei seinare åra er skiftet frå eit sjukdomsperspektiv til eit påverknadsperspektiv, gjennom å gjere folkehelsearbeidet tverrsektorielt og tverrfagleg slik at arbeidet omfattar mange ulike arenaer i våre kvardagsliv. Prinsippet om «*helse i alt*», at politikk på ulike samfunnsområde, har stor påverknad på helsetilstand og fordeling av helse i befolkninga er lagt som eit grunnleggjande prinsipp for utarbeiding av folkehelseplanen. Planen legg mest vekt på befolkningsstrategiar (universelle tiltak) som når dei mange, gjennom temaområda: Heilskapleg folkehelsearbeid og universell utforming, lokalsamfunn, nærmiljø og bustader, oppvekst og læring, arbeid og arbeidsplassen, samt aktivitet og sosial deltaking.

Etter Regional planstrategi 2016-2020 skal ikkje Regional plan for folkehelse reviderast i inneverande planperiode. Visjonen for folkehelsearbeidet i Hordaland «*Fleire gode leveår for alle*» står fast. Det same gjeld hovudmålet - folkehelsearbeidet i fylket *skal bidra til eit langsiktig og systematisk arbeid som skal gi fleire gode leveår, og utjamne sosiale helseforskjellar.*

Handlingsprogrammet 2018-2021 er eit styringsdokument med tiltak for å sikre god gjennomføring av mål og strategiar i Regionalplan for folkehelse 2014-2025.

2. Handlingsprogrammet 2018-2021

Prosjektstyring

Revisjon av handlingsprogrammet 2018-2021 til Regional plan for folkehelse er organisert som prosjekt over 6 månader og utarbeidd i tråd med prosjektplan. Tidsplan er litt justert. Eigar er Fylkesdirektør for regionalutvikling.

Overordna rammer

Handlingsprogram til regionale planar skal reviderast etter plan- og bygningslova. Nye føringar opnar opp for fireårige handlingsprogram. I revisjonen er det lagt vekt på å fange opp styringssignal frå Regional planstrategi 2016-2020, nyare stortingsmeldingar og Folkehelsa i Hordaland 2015 - ei kunnskapsoversikt. Det er lagt vekt på å løfte fram tiltak med regional verdi.

Virkeområde

Handlingsprogrammet til Regional plan for folkehelse rettar seg særleg mot område som Hordaland fylkeskommune har ansvar for og verkemiddel for. Den rettar seg mot samarbeidsprosjekt og utviklingsprosjekt mellom fylkeskommunen, kommunar, statlege aktørar, frivillig sektor og andre.

Ansvar for gjennomføring av tiltak og oppfølging knytt til budsjett

Etter Regional planstrategi 2016-2020, er ein viktig suksessfaktor for å nå målsetjingane i Regional plan for folkehelse å trekkje planen og handlingsprogrammet inn i relevante sektorområder i HFK. Medlemar i samarbeidsorganet for folkehelse i Hordaland fylkeskommune - Folkehelseringen - har hatt rolla om bindeledd for å sikre samarbeid og innspel/råd, samt forankring.

Under kvart tiltak er sett inn ansvar for gjennomføring, samarbeidspartar og finansiering. Gjennomføring av handlingsprogrammet vil bli følgt tett opp i Folkehelseringen, med årlege sjekkpunkt på status i arbeidet. I tillegg vil tiltaka inngå i dei årlege budsjetta.

Tilhøve til andre regionale planar

Ulike regionale planar og temaplanar er førande for Hordaland fylkeskommune sitt arbeid. Fleire planar dekkjer innsatsområder som er i tråd med temaområda i Regionalplan for folkehelse. Det har ikkje vore eit mål med utvikling av nytt handlingsprogram å samle alle tiltak knytt til folkehelsesatsingane til Hordaland fylkeskommune ein stad. Handlingsprogrammet har likevel nokre tiltak som inngår i andre regionale planar og temaplanar.

Resultatmål og evaluering

Effekt av folkehelseiltak kan vere vanskelige å måle – særleg på kort sikt. Mange tiltak som særleg rettar seg mot å jamne ut sosiale helseskilnader og som ein trur har stor effekt på desse, er vanskelegast å evaluere, mens tiltak som kan ha meir avgrensa effekt er lettare å evaluere. Etter vedteken prosjektskisse skal det utarbeidast resultatmål og/eller effektmål på innsatsområder i handlingsprogrammet der dette er hensiktsmessig. Resultatmål og/eller effektmål er utarbeidd for nokre av tiltaka. Minst to større tverrgående tiltak/prosjekt skal vere evaluert av intern eller ekstern samarbeidspart i løpet av den perioden handlingsprogrammet gjeld for. Nokre større tiltak skal evaluerast av eksterne kunnskapsmiljø. Det vil bli utvikla resultatmål og eller/effektmål knytt til fleire tiltak administrativt før tiltaket vert starta opp.

3. Medverknad

I samband med planarbeidet til Regional plan for folkehelse 2014-2025 var prosessar for medverknad med eksterne lagt mest vekt på. Planen fekk gjennomgåande god tilslutning. Sidan mål og strategiar i planen står fast, er det ved denne revisjonen ikkje lagt opp til breie eksterne prosessar. Det har vore lagt vekt på å få til breiare prosessar internt i HFK og dialog med fylkeskommunale råd og utval. Samstundes er eksterne samarbeidspartar både frå kommunar, statsetatar, frivillig sektor og andre invitert inn til å bidra i arbeidet gjennom dialogmøter. Handlingsprogrammet har ikkje vore på offentleg høyring.

Internt i Hordaland fylkeskommune

Handlingsprogrammet har vore tema på fleire arbeidsmøter i Folkehelseringen. Medlemene her har hatt ansvar for utvikling og forankring av tiltak innan eige ansvarsområde/eiga avdeling. Sekretariatet i Regionalavdelinga har samla og redigert innspela. Handlingsprogrammet har vore sendt til drøfting i alle fagavdelingar og til toppleiargruppa i Hordaland fylkeskommune.

Eksterne samarbeidspartar

Ressurspersonar frå ulike kunnskapsmiljø, statsetatar og frivillig sektor i tillegg til kommunane har vore inviterte til å kome med innspel. Det er gjennomført to dialogmøter. På første møte i mai 2017 møtte nokre utvalde representantar frå kommunar og kunnskapsmiljø. Til eit større ope møte i september 2017 blei invitasjon sendt ut til ulike interessentar som fylkeskommunale råd og utval, alle kommunane, forskings- og kompetansmiljø, Husbanken, Fylkesmannen, Nav og representantar frå frivillig sektor. I tillegg deltok Folkehelseringen i fylkeskommunen i dette møtet.

Fylkeskommunane råd og utval

Skriftleg melding om pågåande revisjonsarbeid blei sendt dei tre fylkeskommunale råda/utvala i juni 2017. Fylkeseldrerådet og Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne fekk orientering i september. Begge råda og Ungdommens fylkesutval blei inviterte til ope høyringsmøte. Alle tre har levert skriftelege innspel.

Politisk nivå

Det er orientert om pågåande revisjonsarbeid i meldingssak april 2017. Prosjektplan var vedlagt.

Høyringsinnspel

Høyringsinnspela er vurderte. I vedlegg Høyringsinnspel med vurderingar er høyringsinnspela teke inn knytt opp til kvart tema. Her ligg også ei kort vurdering av høyringsinnspela.

4. Kort om tiltaka

Verkemidlane i tema 1 er mest organisatoriske. Dei er innretta på å støtte kommunane i utvikling av det systematiske, langsiktige og tverrsektorielle folkehelsearbeidet, og gjere innsatsen for utjamning av sosiale helseskilnader meir tydeleg i planlegginga. Innhente ny kunnskap på ulike nivå, kompetanseheving, utvikling av system og struktur, samt fremje involvering og medverknad er gjennomgåande i mange av tiltaka. Regional plan for folkehelse erstattar tidlegare delplan på universell utforming «*Deltaking for alle. Fylkesdelplan for universell utforming*». Handlingsprogrammet tek inn mange tiltak som skal bidra til eit meir inkluderande Hordaland. Samordning av ulike fylkeskommunale verkemiddel for å auke kvalitet på uteområde og nærmiljøutvikling til gode for alle generasjonar er også eit viktig grep under tema 2. Her er også tiltak knytt til tryggare skuleveggar og meir kunnskap om skader ogulukker med fleire. Innsats for å redusere sosiale helseskilnader må starte tidleg. Tiltaka i tema 3 er verkemiddel knytt til barndom og oppvekst, ungdom og utdanningssystemet. Tiltaka skal bidra til å fremje helse og trivsel - enten det gjeld kunnskap om mat og ernæring, matvanar, psykososialt læringsmiljø, fremje meir fysisk aktivitet, brei kunnskap om tannhelse og ikkje minst til auka gjennomføring i vidaregåande skule. Også auka deltaking av skular i Ungdata er viktig.

Tiltaka på Tema 4 på organisatorisk nivå. Eit tiltak rettar seg til ungdom på yrkesfagleg utdanning. Regional plan for kompetanse og arbeidskraft 2017-2030 fangar opp alle andre aktuelle tiltak. Tiltaka elles er knytt til utvikling av meir inkludering og helsefremjande arbeidsplassar i Hordaland fylkeskommune.

Temaområde 5 inneheld ulike verkemiddel for folk i alle livsfasar. Tiltaka speilar målsettingar om å sikre deltaking i frivillige organisasjonar for å fremje inkludering i samfunnet gjennom målretta bruk av økonomiske verkemiddel, kompetanseheving og nettverksbygging.

5. Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen si vurdering er at utkast til Handlingsprogrammet 2018-2021 til Regional plan for folkehelse viser god kopling til gjeldande mål og strategiar for folkehelsearbeidet i fylket. Folkehelse er eit breitt samfunnsområde. Eit handlingsprogram på regionalt nivå bør størst mogeleg grad vere strategisk og langsiktig.

Regional planstrategi 2016-2020 har etterspurd samarbeid breitt for å nå mål og strategiar i Regional plan for folkehelse. Fylkesrådmannen vurderer samarbeidet internt i fylkeskommunen gjennom Folkehelseeringen som eit viktig grep for å få felles eigarskap til Regionalplan for folkehelse. Tiltaka i handlingsprogrammet er mange. Eigarskap i fagavdelingar sikrar gjennomføring.

Fylkesrådmannen vurderer det også som positivt at for nokre tiltak i Handlingsprogrammet 2018-2021 til folkehelseplanen er det teke inn resultatmål og/eller effektmål. Viktig er også at evalueringar av større tiltak blir utførde av eksterne kompetansmiljø. Auka vekt på bruk gode resultatmål og/eller effektmål er viktig. I framtida må det arbeidast meir for å få fram auka kunnskap knytt til nytte av folkehelseiltak.

Vedlegg.

- Utkast til Handlingsprogram 2018-2021 til Regional plan for folkehelse 2014-2025
- Høyringsinnspel med vurderingar